

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025 (K 16/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten ympäristövaliokunnalle. Määräaika: 3.10.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkimusprofessori Raisa Mäkipää, Luonnonvarakeskus
- puheenjohtaja Jyri Seppälä, Suomen ilmastopaneeli
- yksikönjohtaja Ari Nissinen, Suomen ympäristökeskus
- kehitysjohtaja Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- johtava asiantuntija Janne Peljo, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- ekonomisti, ilmastopolitiikan asiantuntija Petteri Haveri, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Pia Björkbacka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- maa- ja metsätalousministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Bioenergia ry
- Kemianteollisuus ry
- Metsäteollisuus ry
- Teknologiateollisuus ry

Valiokunnan lausunto TaVL 32/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat

Ilmastovuosikertomus on annettu vuodesta 2019 lähtien, ja sen laatimisesta on erikseen säädetty ilmastolaissa (423/2022). Ilmastovuosikertomuksella valtioneuvosto raportoi vuosittain eduskunnalle tiedot kasvihuonekaasujen päästö- ja nielukehityksestä ja arvioi toimien riittävyyttä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä lisätoimien tarvetta. Ilmastovuosikertomuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole tarvittavien lisätoimien yksilöinti. Ilmastovuosikertomuksen tulee sisältää tiedot keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta.

Kertomusta on kehitetty vuosittain aiempaa monipuolisemmaksi erityisesti kertomusten eduskuntakäsittelyn yhteydessä esiin nousseiden kehittämistarpeiden pohjalta. Kertomuksessa käsitellään myös poikkileikkaavia toimia ja vaihtuvia teemoja. Tällä kertaa arvioitavana olevassa kertomuksessa käsitellään poikkileikkaavia toimia edellisvuosia suppeammin, sillä niitä käsitellään laajemmin eduskunnalle annettavassa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa. Vaihtuvina teemoina ilmastovuosikertomuksessa käsitellään ilmastomuutosta ja terveyttä sekä toimimattomuuden kustannuksia.

Talousvaliokunta on aiemmissa lausunnoissaan (esim. TaVL 37/2021 vp — K 18/2021 vp, TaVL 1/2024 vp — K 18/2023 vp ja TaVL 26/2024 vp — K 16/2024 vp) korostanut erityisesti ohjauskeinojen optimaalisuuden ja taloudellisten vaikutusten arviointia, kansainvälisen ilmastopolitiikan kokonaisuutta ja hiilikädenjälkeä. Nämä arviot muodostavan taustan ja lähtökohdan myös nyt tarkasteltavan kertomuksen arvioinnille.

Päästökehitys, ilmastopolitiikan tavoitteet ja lisätoimien tarve

Vuonna 2024 Suomen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria laskivat edellisvuoteen verrattuna. Päästökaupasektorin päästöt vähenivät selvästi, 14 prosenttia edellisvuodesta. Myös taa-kanjakosektorin päästöt laskivat. Ne kuitenkin ylittivät Suomelle asetetun kiintiön vuonna 2024. Maankäyttösektorin nettopäästö vuonna 2025 oli 13,5 Mt CO₂-ekv. pikaennakkotietojen mukaan.

Suomen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria olivat 38,8 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024 ja vähenivät 2,3 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Vuoden 2005 jälkeen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria ovat vähentyneet yhteensä 31,1 Mt CO₂-ekv. eli 44 prosenttia, keskimäärin noin 3 prosenttiyksikköä vuodessa. Nettopäästöt — eli kaikkien sektoreiden, mukaan lukien maankäyttösektori — yhteenlasketut päästöt ja nielut olivat 52,3 Mt CO₂-ekv., ja ne laskivat 0,8 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Ne ovat olleet keskimäärin 50,7 Mt CO₂-ekv. vuosina 2005—2024.

Kansallisessa ilmastolaissa on asetettu päästövähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050 verrattuna vuoteen 1990. Vuoden 2030 päästövähennystavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kokonaispäästöt ovat enintään 28,7 Mt CO₂-ekv. vuonna 2030 ja 14,4 Mt CO₂-ekv. vuonna 2040. Lisäksi lakiin on kirjattu Suomen tavoite olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen pian sen jälkeen. Ilmastolain tavoitteiden ja EU-velvoitteiden saavuttamiseen tarvittavien lisätoimien

Valiokunnan lausunto TaVL 32/2025 vp

kannalta keskeisiä ovat valmisteilla olevat energia- ja ilmastostrategia sekä uusi KAISU-suunnitelma, jotka on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2025 aikana.

Ilmastovuosikertomus välittää selkeän kokonaiskuvan päästökehityksestä, tavoitteiden saavuttamisesta ja ilmastopolitiikan kokonaisuudesta. Vuosikertomus osoittaa Suomen tuloksellisuutta päästövähennystoimissa. Ilmastovuosikertomuksesta selviää kuitenkin, että ilmastolain vuodelle 2030 asetetun 60 prosentin ja vuodelle 2040 asetetun 80 prosentin päästövähennystavoitteen sekä vuodelle 2035 asetetun hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan todennäköisesti lisätoimia. Käytettävissä olevan politiikkaskenaarion perusteella vuoden 2030 ja 2040 päästötavoitteet voidaan kuitenkin saavuttaa, kun huomioidaan esimerkiksi hiilen talteenottoon perustuvat ratkaisut. Erityisesti maankäyttösektoriin liittyvät epävarmuudet ja sektorin kääntymisen päästölähteeksi muodostavat kuitenkin Suomen ilmastopolitiikalle huomattavia haasteita.

Lisätoimien ja ilmastopolitiikan EU-vaikuttamisen osalta talousvaliokunta korostaa edelleen, aiempien lausuntojensa tavoin, markkinaehtoisuuden, kustannustehokkuuden ja teknologianeutraliteetin lähtökohtia. Valiokunta korostaa erityisesti päästökaupan merkitystä kustannustehokkaan ja vaikuttavana ilmastopolitiikan ohjauskeinona, joka on jo nyt ollut keskeisessä roolissa suomalaisen puhtaan siirtymän nopeassa kehityksessä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että kansallisten ilmastotoimien riittävydestä, kohdentamisesta ja vaikuttavuudesta huolehditaan sekä ilmasto- että talousnäkökulmat huomioiden, samalla kiinnittäen huomiota tarpeeseen hillitä arjen kustannuksia ja turvata elinkeinoelämän kilpailukyky.

Talousvaliokunta kiinnittää kriittistä huomiota siihen, ettei Ilmastovuosikertomus sisällä sellaista kattavaa vaikutusarviointia ja kustannustehokkuuden tarkastelua, joka mahdollistaisi kokonaiskuvan muodostamisen politiikkatoimien kustannus- ja kilpailukykyvaikutuksista. Sama sektorikohtaisen rakenteen ja tarkastelun ongelma liittyy EU:n ilmastopolitiikan kokonaisuuteen. Talousvaliokunta pitää kuitenkin myönteisenä, että kertomuksessa on tarkasteltu toimien kustannusvaikuttavuutta erityisesti liikenteen osalta ja toisaalta myös toimimattomuuden kustannuksia yleisellä tasolla.

Investointien ja Suomen kilpailuedun näkökulma

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on korostunut puhtaaseen siirtymään liittyvien investointien näkökulma. Käynnissä oleva murros merkitsee laajoja investointeja puhtaaseen energiaan ja teknologioihin samalla kun ilmastopäästöt vähenevät. Suomi voi tarjota vakaan ja kilpailukykyisen investointiympäristön, jota edesauttavat erityisesti puhtaan sähkön tarjonta sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatioympäristö. Valiokunta korostaa, että puhtaan, edullisen ja toimitusvarman sähköenergian saatavuuden turvaaminen on jatkossakin keskeistä puhtaan siirtymän etenemisessä ja se tulee huomioida myös tulevassa lainsäädäntötyössä. Tämä edellyttää samalla pitkäjänteistä ja ennustettavaa politiikkaohjausta ja lupaprosessien sujuvuutta. Myös ilmastovuosikertomuksessa olisi perusteltua seurata puhtaan siirtymän investointiedellytysten kehitystä.

Talousvaliokunta on jo aiemmissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota hiilikädenjäljen näkökulmaan. On tärkeää, että ilmastovuosikertomuksessa on huomioitu Suomen viennin avulla maailmalla saavutettavat päästövähennykset. Hiilikädenjälki Suomelle -hankkeen tulosten perusteella Suomen viennin hiilikädenjälki vuonna 2019 oli 13—23 miljoonaa hiilidioksiditonnia, riippu-

Valiokunnan lausunto TaVL 32/2025 vp

en viennillä korvattavien tuotteiden oletetusta alkuperämaasta. Talousvaliokunta pitää valitettavana, ettei käytettävissä ole arviota vuoden 2024 hiilikädenjäljen tasosta. Huolimatta laskentaan liittyvistä metodologisista ja käytännöllisistä haasteista myös hiilikädenjäljen kasvua tulisi seurata systemaattisesti, ja sille tulisi asettaa ilmastovaikutuksia ja Suomen vientiä tukevat kasvutavoitteet.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen